

Kiss Ferenc halálára

„Mondd azt, hogy: csakazértis!” Így biztatta Csoóri Sándor a *Sérült versben* az agyvérzése után beszélni tanuló Kiss Ferencet. Ez a *csakazértis* az ő egész életútjának, pályájának kulcsszava lehet. Petőfi, Ady, Nagy László indulata lobogott benne. Ám a dac, elszántság mellett személyiségében másféle erő és igény is érvényesült. Az *Akarsz-e játszani?* kérdésére Kiss Ferenc határozott igennel válaszolt. A bajvívó heroikus gesztusai mellett a homo ludens önfeledtsége, sármja, eleganciája is jellemezte. Kosztolányiban talán éppen ezt a kettős látást becsülte legjobban. „...az apolitikusságnak ez a legmegejtőbb ideológusa a maga módján a kor minden fontos parancsát teljesíteni tudta” – írta egy helyen. Egy rádióinterjúban pedig azt fejtegette, hogy Kosztolányi nélkül talán a népieket sem tudta volna olyan árnyaltan értékelni. Az egyéniség önérvényesítését éppúgy megértette, mint a közösség szolgálatában meglátott írói feladatot. Nem véletlenül idézte oly gyakran az értékszembéletével a népi és urbánus elfogultságok fölé emelkedő Magyar Csillag hagyományát.

Kiss Ferenc két évtizeden át, 1985-ben kezdődött tragikus betegségéig lapunk vezető munkatársa volt. *A modern tájvers születése, A Hószakadás, Csoóri tanszéke, Kormos prózája, A Hajszályökerek fogadtatása, Legújabb líránk és a kritika* – hosszan sorolhatnánk Tiszatájban megjelent írásait. Szépen megírt, napjainkban is olvasható tanulmányok ezek, a korszak irodalompolitikussait irritálók. Ma is előttem a kép: valamikor a hetvenes években a debreceni irodalmi napokon az elnöklő Király István veri az asztalt: „A tiszapéterfalvi kolhozparaszt gyereke nem mondhat ilyet!” Kiss Ferencet ezek a megrendezett dühkitörések egyáltalán nem zavarták. Amit mondott vagy írt, arra – pro vagy kontra – oda kellett figyelni. S mit írt volna annak a másfél évtizednek a magyar valóságáról és irodalmáról, amely lényegében kimaradt az életéből! Egy alkalommal Budai Ilona kérdésére azt válaszolta, hogy a népdaléneklés és -hallgatás öröme nagyobb, mint az irodalomé. Végül már csak ez a boldogság maradt – mielőtt végleg megszűnt a zavaros, új évezredet váró világ számára létezni.

Olasz Sándor